

Gewone bereklauw (*Heracleum sphondylium* L.)

Gewone bereklauw is een van de meest voorkomende soorten van de schermbloemenfamilie (*Umbelliferae*) in ons land. Het geslacht bereklauw (*Heracleum* L.) telt ongeveer zeventig soorten, verspreid over de gematigde gebieden van het noordelijk halfrond. Behalve de gewone bereklauw komt in ons land de reuzenbereklauw (*Heracleum mantegazzianum* Somm. & Lev.) in het wild voor.

Heracleum is afgeleid van Hèraklès, de Griekse halfgod die de geneeskraft van de plant ontdekt zou hebben. De afleiding kan ook betrekking hebben op de krachtige forse groei van de soorten van het geslacht.

232

Onaangename geur

Gewone bereklauw is een tweejarige, soms ook overblijvende, plant met variabele bladeren. Onder aan de plant vormen ze een rozet en zijn handvormig gelobd. De stengelbladeren zijn geveerd en hebben een stengel, die aan het begin, of in zijn geheel, is verbreed tot een buikvormige bladschede. De plant heeft een onaangename geur. De bloemgeur roept associaties op met een koeienstal.

Verskillende bloemvormen

De bloei begint in juni en zet zich voort tot in de herfst. De bloemen staan in platte schermen aan het einde van de hoofdstengel en zijstengels die in de bladoksels staan. Een scherm is samengesteld uit kleine scherpjes, waarvan de stelen op één plaats samenkomen. De bloemkelk is maar nauwelijks te zien, het is niet meer dan een smalle rand langs de bovenzijde van het vruchtbeginsel. De bloemkroon is wit en bestaat uit vijf hartvormige blaadjes, die aan het eind een insnijding hebben. In het midden van de insnijding zit een naar binnen omgebogen lobje. Als we een scherpje van boven bezien, valt het op dat de bloemen in vorm verschillend zijn. In het midden zijn alle kroonbladeren even groot en gelijk van vorm. Dat is niet het geval bij de bloemen die aan de rand staan, en in het bijzonder die aan de buitenrand van het grote scherm. Daarvan zijn de kroonbladeren, die naar de rand van het scherm gericht zijn, groter. Ook de daarnaast staande zijn, zij het voor de helft, verder uitgegroeid dan de naar binnen gerichte kroonbladeren. Door de grotere randbloemen lijkt het scherpje groter en vallen alle scherpjes samen beter op voor bezoekende insecten. De meeldraden

staan tussen de kroonbladeren. Op het vruchtbeginsel staan twee stijlen, die aan het begin kussenvormig zijn verbreed, het stijlkussen. Hieruit komt de nectar naar buiten.

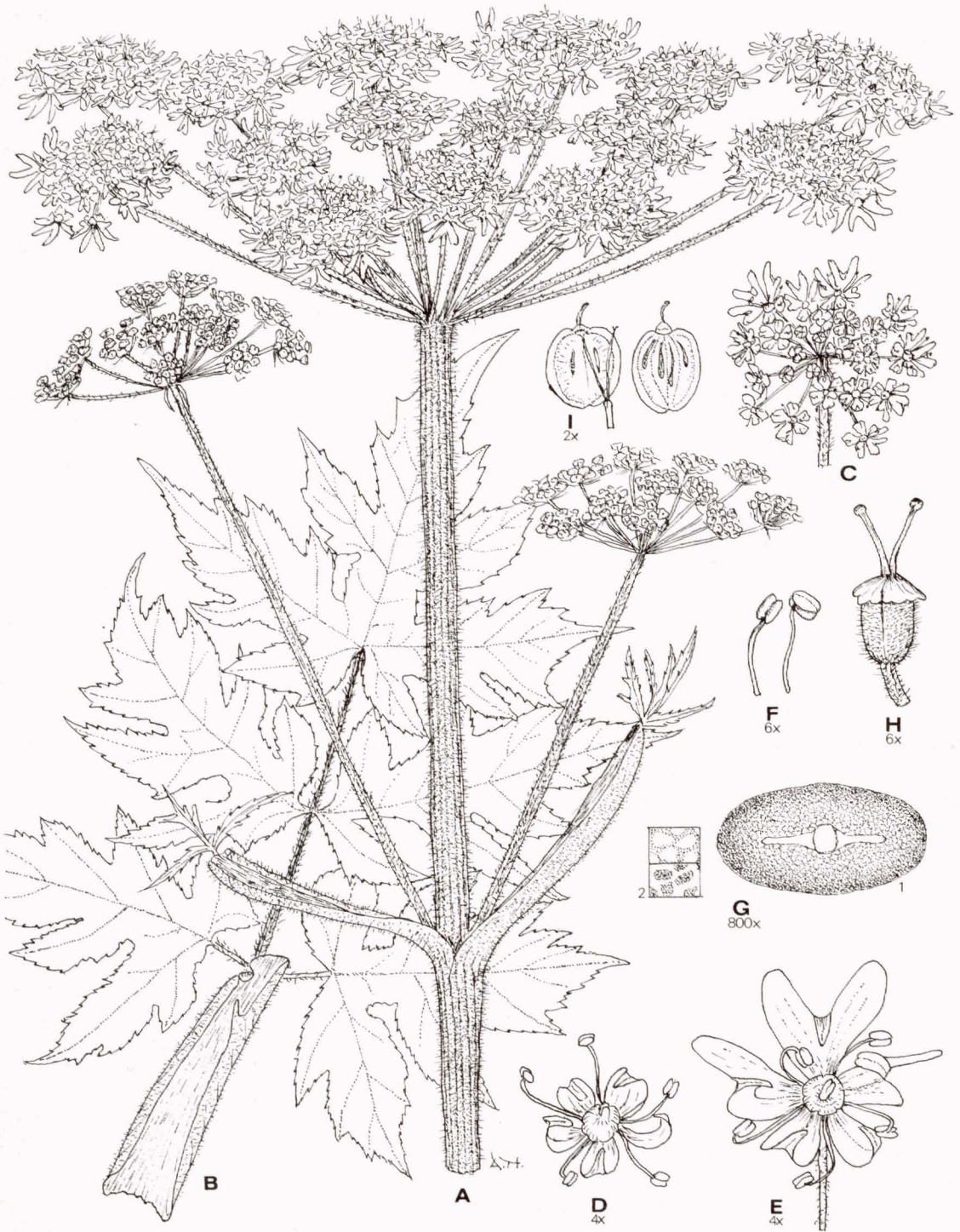
In een scherpje komen eerst de buitenste bloemen in bloei. De meeldraden buigen achtereenvolgens naar buiten waarna de helmhokjes opengaan. Later gaan de stijlen verder uitgroeien en worden de stempels rijp als het stuifmeel is afgegeven en de meeldraden veelal zijn afgevallen. Door deze volgorde van ontwikkeling wordt kruisbestuiving in de hand gewerkt. Echter vormt zich ook zaad bij zelfbestuiving. De bloemen van het eindscherm zijn tweeslachtig. Aan de zijschermen vormen zich vaak mannelijke bloemen, dus met alleen meeldraden.

Bezoek van veel insecten

Door de open ligging van het nectarium komen er veel insectensoorten op de nectar af. Op de bloemen zijn maar liefst ca. 160 insectensoorten waargenomen. Een klein deel daarvan komt niet voor de nectar of het stuifmeel, maar gebruikt het bloemscherm als geschikte plaats om andere insecten te vangen. Bijen verzamelen nectar en stuifmeel op de bloemen. De stuifmeelklompjes hebben een lichte bruinachtig gele kleur.

Winterstaander

Gewone bereklauw is een winterstaander. Dat wil zeggen dat de vruchten niet direct afvallen als het zaad rijp is, maar gedurende wel de gehele winter aan de plant verbonden kunnen blijven. Bij het rijpen van het zaad splitst de vrucht zich in tweeën op de scheiding van de hokken van het vruchtbeginsel. In iedere vruchthelft zit één zaad. De beide vruchthelften blijven aan de plant verbonden door een gevorkt steeltje, dat in feite het verlengde van de bloemsteel is. Op beide deelvruchten liggen aan weerszijden donkergekleurde strepen, oliestriemen genaamd. Dat zijn ruimten in de vruchtwand waarin stoffen zijn opgeslagen, die giftig zijn en de zaden beschermen tegen vogelvraat. De deelvruchten hebben een brede gevleugelde rand waardoor ze door de wind kunnen worden verspreid als ze bij stormachtig weer van de plant worden gerukt.

Gewone bereklaw (*Heracleum sphondylium* L.)

A bloeiwijze; **B** stengelblad; **C** scherpje met verschillende bloemvormen; **D** bloem in het midden van een scherpje; **E** randbloem; **F** meeldraden; **G** stuifmeelkorrel: **1** equatoriaal, **2** korreloppervlak; **H** stampers; **I** vrucht.